

Náučný chodník Stopy baníckej slávy v Mlynkoch

Kraj:	Košický
Okres:	Spišská Nová Ves
Geomorfologická jednotka:	Volovské vrchy
Geologická jednotka:	gemerské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Mlynky / vlak Mlynky, zastávka
Východisko:	Mlynky, odbočka do Havranej Doliny, kostol
Trasa:	Mlynky (odbočka do Havranej Doliny) - Havrania Dolina
Dĺžka, prevýšenie:	1 km, prevýšenie 20 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	2
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: banícke, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie lesom vo svahu paralelne s modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2003

Aktuálny stav: Náučný chodník je po lesnej kalamite značne poškodený a zarastá náletom. (2022)

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Mlynky, Mlynky 2, 053 76 Mlynky; Združenie turizmu Slovenský raj-juh, Palcmanská Maša 293, 053 76 Mlynky

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie v obmedzenej miere.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Mlynky. Obec, ležiaca na hornom toku Hnilca v severozápadnej časti Volovských vrchov severovýchodne od Dobšinej, vznikla v roku 1960 združením siedmich baníckych osád. Dovtedy boli jej časti – Prostredný Hámor, Mlynky, Biele Vody, Havrania Dolina, Palcmanská Maša, Rakovec a Sykavka – súčasťou mesta Spišská Nová Ves. Prví osadníci prišli na toto územie už v 14. storočí. Pritiahli ich bohaté ložiská medi, železnej rudy a kobaltu. Baníctvo, spracovávanie vyťažených rúd a lesné hospodárstvo na dlhé roky ovplyvňovali rozvoj celej lokality a skladbu jej obyvateľov. V polovici 19. storočia tunajšie bane odkúpila banská spoločnosť významného banského podnikateľa, kniežata Filipa Coburga Gotha. Coburgovská spoločnosť sa zaoberala hlavne ťažbou a spracovávaním železných rúd. Dedičná štôlna Filip, pomenovaná po majiteľovi baní, bola dôležité banské dielo, otvárajúce najdôležitejšiu žilu Filip. V roku 1907 vlastnila Účastinárska spoločnosť Coburgove závody všetky banské polia v Mlynkoch a Dobšinej a z ložísk Filip, Zuzana a Karol dokázali vydobýť ročne viac ako 10 000 t železnej rudy. Po druhej svetovej vojne, za čias Železorudných baní Spišská Nová Ves, hlavnú úlohu prevzala štôlna Alexander, prepojená s hlbinným systémom šachty Leopold. Ťažilo sa najmä ložisko metasomatického sideritu Zuzana. Štôlna Filip bola zneprístupnená hrádzou s výpustným systémom pre odvádzanie banskej vody. V roku 1967 došlo k zastaveniu ťažby v Mlynkoch pre vydobytie zásob. Z bohatej baníckej minulosti v Mlynkoch zostala železobetónová konštrukcia ťažnej veže šachty Leopold, banícka zvonička, typické banícke domy z rokov 1812 a 1837 a malá vodná elektrárňa (1920).

Palcmanská Maša. Miestna časť obce Mlynky a nad ňou ležiaca rovnomenná umelá vodná nádrž (priehrada) na hornom toku Hnilca na styku Slovenského raja a Volovských vrchov. Osada vznikla okolo roku 1800 v súvislosti s výstavbou vysokej pece a hámrov. Vodná nádrž je súčasťou prečerpávacej vodnej elektrárne Dobšiná, prvej prečerpávacej elektrárne na Slovensku, spustenej v roku 1953. Celková plocha nádrže je 85 ha. Výstavbe padlo za obeť niekoľko domov v obciach Dedinky a Stratenská Píla. Teplotou vody patrí medzi najchladnejšie vodné nádrže na Slovensku. Účelom priehrady bola výroba elektrickej energie a regulovanie toku Hnilca. Voda z Kaplanovej turbíny odteká takmer 3 km dlhým tunelom popod Dobšinský kopec z povodia Hnilca do povodia Slanej. Dnes nádrž plní aj funkciu rekreácie a rybolovu.

Chránený areál Knola. Chránené územie vo Volovských vrchoch severovýchodne od Mlynkov vyhlásené v roku 1996 v oblasti Veľkej Knoly (1 266 m n. m.) vyhlásené na ochranu hodnotných hôlnych porastov, pramenísk, skál a fragmentov pôvodných lesov s mnohými ohrozenými a chránenými druhmi rastlín a živočíchov, napr. hlucháňom. Na severovýchode naň nadväzuje **prirodná rezervácia Muráň** – chránené územie vyhlásené v roku 1996 vo vrcholovej časti a na svahoch vrchu Muráň (1 260 m n. m.) na ochranu zachovalých zväčša pôvodných jedľových a jedľovo-smrekových lesov pralesného charakteru. Rezervácia Muráň je zároveň územím európskeho významu Muráň a obe

chránené územia sú súčasťou chráneného vtáčieho územia Volovské vrchy (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Národný park Slovenský raj. Slovenský raj je krasové horské územie juhozápadne od Spišskej Novej Vsi, považované za jednu z najkrajších prírodných oblastí Slovenska. Z geomorfologického hľadiska patrí do Spišsko-gemerského krasu. V geologickej stavbe prevládajú triasové vápence, v menšej miere sa vyskytujú aj dolomity. V oblastiach budovaných vápencami sú dobre zachované zvyšky zarovnaných povrchov z obdobia terciéru. Najstarším je mierne zvlnená severozápadná časť planiny Glac, kde sú zachované relikty staropaleogénneho reliéfu (okolo 40 mil. rokov). Rozsiahly zarovnaný povrch z mladších treťohôr (6 mil. rokov) predstavujú krasové planiny s nadmorskou výškou 1 000 - 1 110 m, ako sú Glac, Geravy, Skala, Pelc a iné. Sú dotvorené krasovými formami (závrty, úvaly, ponory, škrapy), vo veľkej miere aj podzemnými (jaskyne a priepasti - unikátny je komplex Stratenskej jaskyne). V reliéfe dominujú okrem spomínaných krasových planín riečne doliny, ktoré územie zarovnaného povrchu rozčleňujú. V okrajových častiach sú to kaňonovité doliny Hnilca a Hornádu. Do planín sa zarezávajú mnohé tiesňavy, napr. Veľký Sokol, Malý Sokol, Kysel, Piecky, Suchá Belá a iné. V tiesňavách nachádzame vodopády, skalné stupne, kaskády a pereje. Slovenský raj bol pôvodne vyhlásený v roku 1964 ako druhé veľkoplošne chránené územie (po TANAPe) a vôbec prvá chránená krajinná oblasť (CHKO) na Slovensku. V roku 1988 namiesto CHKO Slovenský raj vznikol Národný park Slovenský raj. Tento bol v roku 2016 novo vyhlásený s novou vnútornou štruktúrou (zonácia). Zároveň je územím európskeho významu Slovenský raj ako aj chráneným vtáčím územím Slovenský raj (súčasti sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Ťažná veža šachty Leopold
2. Banícka zvonička

